

T. B. M. M.
İYİ PARTİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Tarih: 03.10.2019

Sayı: 204

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye Büyük Millet Meclisi -
KÜTÜPHANE VE ARŞİV
HİZMETLERİ BAŞKANLIĞI
Tarih: 03/10/2019
Sayı: -120.10-E.00000543279

0000543279

İktidarın Kamu İhale Kanununun Amaç ve Hükümlerini Hiç Sayarak Alışkanlık Haline Getirdiği "Pazarlık Usulü İhale"yi Düzenleyen 21 (b) Maddesi ile Yapılan Yatırım ile Hizmet Alımlarının ve Kamu Bütçesinde Oluşturduğu Zararın Maddi Boyutunun Araştırılması ve Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Anayasanın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri uyarınca Meclis Araştırması açılmasını saygılarımızla arz ve teklif ederiz./...../2019

Yasin ÖZTÜRK
Denizli Milletvekili

GEREKÇE

Kamu kaynaklarının kısıtlı olması ve toplumsal beklentilerin gün geçtikçe artmasıyla birlikte eldeki kamu varlıklarının etkin, verimli ve ekonomik kullanılması gerekliliği daha da önem kazanmıştır. Bu nedenle, kamudaki her harcamanın nasıl ve ne şekilde olacağı hükme bağlanmış, bu kapsamda kamu hukukuna tabi olan, kamunun denetimi altında bulunan, kamu kaynağını kullanan kurum ve kuruluşların yapacakları ihaleler 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ile düzenlenmiştir.

Kanun hazırlanırken, harcanan kamu kaynaklarıyla ihtiyaçların uygun koşullarda ve zamanında karşılanması, katılımın açık olacağı şekilde rekabetin sağlanması, ihale sürecinin bütün aşamalarında da saydamlığın, güvenilirliğin ve hesap verilebilirliğin egemen kılınması, etkinlik ve verimliliğin ön planda tutulması amaçlanmıştır.

Ancak AK Partisi iktidarları döneminde mevzuatı sürekli değiştirme alışkanlığı Kamu İhale Kanunu üzerinde sıkça uygulanmış ve üzerinde en sık düzenleme yapılan temel kanunlardan biri Kamu İhale Kanunu olmuştur.

AK Partisi iktidarları döneminde Kamu İhale Kanununda yapılan en önemli değişiklik ise, 21 inci maddenin (b) fıkrasında yapılan düzenlemedir. Bu düzenlemeyle birlikte idarelere geniş bir takdir yetkisi verilmiş fakat idarece belirlenecek durumların hangi kriter ve ölçütlere göre değerlendirileceği belirtilmediği için, AK Partisi iktidarlarının yaptığı her türlü harcama, Kanunun temel ilkeleri şeffaflık, saydamlık, eşitlik doğrultusunda hareket edilmeden bu maddeye dayanılarak yapılmaya başlanmıştır.

Yapılan düzenleme ile Kamu İhale Kanununun 21 inci maddesinin (b) fıkrasında belirtilen özel durumların var olması halinde pazarlık usulü ile ihale yapılabileceği hüküm altına alınmıştır:

“Doğal afetler, salgın hastalıklar, can veya mal kaybı tehlikesi gibi ani ve beklenmeyen veya (Ek ibare: 16/05/2018-7144/11 md.) yapım tekniği açısından özellik arz eden veya yapı veya can ve mal güvenliğinin sağlanması açısından ivedilikle yapılması gerekliliği idarece belirlenen hallerde veyahut idare tarafından önceden öngörülemez olayların ortaya çıkması üzerine ihalenin ivedi olarak yapılmasının zorunlu olması...”

İhale mevzuatında esas olan; ihalenin ilan yapılarak, Kanun’un temel ilkelerinde belirtilen ve yeterliliği olan herkesin teklif verebildiği açık ihale usulü ile alımın yapılmasıdır. Fakat AK Partisi kanun yoluyla, bazı özel durumların gerçekleşmesi halinde ilan yapılması zorunluluğunu kaldırarak, davet yöntemiyle alım yapılabilecek istisnalar getirmiştir. İlan yapılmayan hallerde en az üç istekli davet edilerek, yeterlik belgelerini ve fiyat tekliflerini birlikte vermeleri istenir” denilmiştir.

İlan yapılmayan ihalelerde, ihale dokümanının sadece idare tarafından davet edilenlere satılacağı hüküm altına alındığından, sadece iktidar tarafından “tercih edilenler” bu imkandan yararlanmaktadır. Ayrıca, ihaleye davet edilmeyenler ihale dokümanını satın alamadığından, hem ihaleye katılamamakta, hem de istekli olabilecek statüsüne ve/veya şikâyet/itirazın şikâyet başvuru ehliyetine haiz olamamaktadır.

Pazarlık usulü ihalelerinde davet yönteminin uygulanabildiği hallerde, ilan yapma ko kanuni bir zorunluluk olmadığı için, idareler ilansız ihale yapmakta; sürekli belli firmaları teklif vermeye davet ederek, ihaleyi başvurulardan birine verebilmektedir. Bu durum, ilansız olarak yapılan ihalelerde Kanunun aradığı anlamda ve amaçladığı şekilde rekabet ortamının sağlanamaması ve eşit muamele ilkesinin ihlal edilmesine sebep olabilmektedir.

Pazarlık usulü ile ihale; 21 (b) maddesinde belirtilen durumlarla sınırlı olarak başvurulacak istisnai bir yol olarak düzenlenmişken, kanun boşluğundaki açıktan yararlanan Hükümet, park-bahçe yapımından, metro, demiryolu, havayolu inşaat ve hizmet alımlarına, hastane sarf malzemelerinden kavşak yapımına, hatta halı sahadan düğün salonuna kadar kamunun yapması gereken her türlü yatırım ve ihtiyaca kadar her türlü ihaleyi "pazarlık" unsuru haline getirmiş ve tercihli zenginlerini yaratmıştır.

Mevcut hukuki durum itibarıyla ihaleye davet edilmeyen kişilerin bu ihale sürecini dava etmeleri mümkün olmadığından hiç kimse; "bu ihalelerin pazarlık usulü ile yapılamayacağını", bir başka ifade ile açık ihale usulüne tabi olduğunu iddia ve dava konusu yapamamaktadır.

4734 sayılı Kanun kapsamındaki kamu alımları tutar bazında değerlendirildiğinde, toplam kamu alımlarının 2015 yılında %7,46'sının, 2016 yılında %11,15'inin ve 2017 yılında ise %17,57'sinin 21/b maddesi kapsamındaki alımlara ayrıldığı görülmektedir. Kanun'un 21/b maddesi kapsamında gerçekleştirilen alımlar tür bazında değerlendirildiğinde 2017 yılında en büyük oran %68,30 ile yapım işlerine aittir. 2018 yılında da aynı alışkanlık devam ederken, 2019 yılının ilk yarısında 2019'un Ocak-Haziran dönemlerinde açık ihale yolu kullanılmadan verilen kamu ihalelerinin tutarı 14.6 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Pazarlık usulü ile yapılan 10.8 milyar TL'lik ihalelerden yüzde 30,12'si, 21/b maddesine göre yapılmış, bu usul ile yapılan ihalelerin toplam tutarının yüzde 87.83'e ulaşmıştır.

Rakamlardan da anlaşıldığı üzere yapım işlerinin 21/b ile ihale edilmesinde son yıllarda dikkate değer bir oranda artış olduğu görülmekte, denetim mekanizması yeterince işlemediği için bu uygulama, kural halini almaktadır.

Bu gerekçelerle, ihalelerin denetime açık, şeffaf, eşit katılımı ile gerçekleşebilmesi ve kamu kaynaklarının etkin ve verimli kullanılabilmesi için uygulamanın ve bu ihalelerin araştırılması için bir komisyon kurulması zorunludur.

At. of Name of ERO 24/11/00

Dring

İMZA ÇİZELGESİ